HE 29/2019 vp
Erityisasiantuntija Tapani Veistola
Suomen luonnonsuojeluliitto ry
Kirjallinen asiantuntijalausunto YmV 22.10.2019

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020 vesien osalta

Hallituksen budjettiesitys vuodelle 2020 ja julkisen talouden suunnitelma tälle hallituskaudelle ovat vesien kannalta hyviä. Suurimmat haasteet ovat EU:n rahastojen valmistelussa. Maataloudessa vaarana on ympäristötoimien vähentyminen nykyisestä vuoden 2021 jälkeen alkavalla tukikaudella.

Ympäristöministeriön hallinnonala

Budjettiesitys mahdollistaa vesiensuojelun tehostamishankkeen jatkumisen koko hallituskauden. Lisäksi se sisältää elinympäristöjen kunnostuksen HELMI-hankkeen. Sillä voidaan saada kosteikkoihin liittyvä soidensuojelun täydennys ja lintuvesien kunnostus alkuun. On tärkeää, että myös meriluontotyyppien kartoitus (VELMU-hanke) saa vesiensuojelusta riittävän rahoituksen, koska se toimii merialueiden suunnittelun ja luvituksen perustietona. Myös ympäristöjärjestöjen voimavaroja osallistua mm. vesien- ja merenhoitosuunnitelmiin tulisi tukea lisäämällä ympäristöjärjestöjen rahoitusta järjestömomentin korotuksella.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

Kalatiekärkihankkeelle osoitettu jatkorahoitus tulee tarpeeseen. Samalla on ilmennyt tarve selvittää patojen purkuun ja kalateihin liittyvien kohteiden kulttuuriarvoja. Olisi ympäristö-, kala- ja museoviranomaisten yhteinen etu saada hanke, jossa näitä arvoja voitaisiin proaktiivisesti kartoittaa. Jos kulttuuriperintöasiat tulevat esille vasta lupavaiheessa, se voi aiheuttaa kaikille osapuolille hankalia viivytyksiä.

Kalatalousalueiden uudenmalliset käyttö- ja hoitosuunnitelmat ovat tekeillä. On kuitenkin ilmennyt, ettei suunnitelmiin ei ole osoitettu riittävää rahoitusta, mikä uhkaa niiden laatua.

CAP-uudistus

Maatalous on vesiensuojelumme ykköskysymys, jota ilmastonmuutos vain pahentaa (talvisateet ja säiden äärevöiyminen). Sen ympäristötoimien määrä uhkaa kuitenkin vähentyä tulevalla ohjelmakaudella. EU:n budjettileikkaukset ja Brexit iskisivät pahiten vapaaehtoisten ympäristötoimien ns. 2-pilarin ympäristökorvauksiin. Niistä voidaan menettää nykyiseen verrattuna jopa neljännes.

Siksi tulee harkita mahdollisuutta EU-jäsenmaksun korotukseen tai maatalouden ympäristötyön kotimaista rahoitusta. Mikäli tämä ei onnistu, toinen mahdollisuus on laajentaa kaikille pakollisia ympäristötoimia suorien tukien – ns. 1-pilarin tukien – ehdoissa (ns. ehdollisuus). Kolmas mahdollisuus on lisätä toimien kohdentamista tehokkaimpiin toimiin ja ongelmallisimmille alueille (esimerkiksi jyrkät rinnepellot).

Rakennerahastojen uudistus

Vesiensuojeluhankkeisiin tulisi voida käyttää myös EU:n rakennerahastoa. Nyt sen toimintalinjaa 2 (Vihreämpi vähähiilinen Eurooppa) ei kuitenkaan aiota ottaa Suomessa käyttöön. Sitä tulisi uudelleen harkita ympäristöhankkeiden tukemiseksi. Huomattakoon, ettei vähähiilisyys pelkkänä horisontaalisena tavoitteena mahdollistaisi esimerkiksi vesiensuojeluhankkeiden rahoittamista.

Lisätietoja
- erityisasiantuntija Tapani Veistola, puh. 0400 615 530, tapani.veistola@sll.fi